

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๑๗๒
วันอังคาร ที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนครินทร์ สิงห์เสณี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๗. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๘. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๙. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๗. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๘. นายธนาวิวัฒน์ สังข์ทอง	เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นางกิริณา สุมาวงศ์	(ลาการประชุม)
๒. นายอัชพร จารุจินดา	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวราห์ แห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเจษฎ์ โทณะวณิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวภัทรา เชื้อรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

๓. นายณัฐ มโนกุลอนันต์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๕๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๑๗๑ วันศุกร์ ที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ แจ้งต่อที่ประชุมว่า จากการประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อขอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจำนวนสี่ฉบับ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำลังพิจารณานั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้แจ้งว่าประสงค์จะส่งมอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วให้กับคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยจะจัดส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเสร็จแล้วให้แก่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นฉบับแรก

ประธานกรรมการสอบถามถึงกรณีสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้ส่งรายงานของ คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญว่าเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารเกี่ยวกับเรื่องใด

นายเชียรชัย ณ นคร กรรมการ ชี้แจงว่า รายงานดังกล่าวเป็นรายงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นรายงานที่เน้นเรื่องการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่ทั้งนี้รายงานดังกล่าวยังไม่ถือว่าเป็นข้อสรุปของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ประธานกรรมการกล่าวว่า จากการพิจารณาในเบื้องต้น รายงานดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะ แนวทางการดำเนินการในทางปฏิบัติในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ส่วนที่อาจจะนำมาปรับใช้ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ ก็คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองในปัจจุบัน

สำหรับแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนั้น ขอให้ที่ประชุมพิจารณาว่าจะรอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะยกร่างขึ้นมาเองเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรพิจารณาในหลักการใหญ่ ๆ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญก่อน แล้วให้คณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายนำหลักการที่ที่ประชุมคณะกรรมการเห็นชอบไปดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วนำมาพิจารณาในคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่ง เช่น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ก็ควรพิจารณาหลักการสำคัญในมาตรา ๔๕ และมาตรา ๒๕๘ ของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า การรอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากองค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้เวลาในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน อาจส่งผลกระทบต่อแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในการรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ทั้งภาคประชาชน พรรคการเมือง และภาคประชาสังคม

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ กล่าวว่า นำเสนอรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ควรกำหนดรูปแบบการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นแบ่งเป็นสองขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง เชิญทุกฝ่ายที่สนใจเกี่ยวกับการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้งสี่ฉบับ เสนอความเห็นเป็นเอกสารมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จากนั้นจะจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่เสนอความเห็นดังกล่าว โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะรับฟังข้อมูลที่มีการเสนอแนะเท่านั้น จะไม่มีการแสดงความเห็นใด ๆ จากนั้นจะนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาประมวลผลแล้วเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

พิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว หากมีข้อเสนอแนะใดที่เป็นประเด็นสำคัญ ก็จะขอให้สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) จัดทำโพล เพื่อรับฟังความเห็นของประชาชนในวงกว้าง

ขั้นตอนที่สอง หลังจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใกล้จะแล้วเสร็จ จะจัดให้มีการประชุมอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ผู้ที่เสนอความเห็นและประชาชนได้เห็นแนวทางของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เสนอความเห็นและประชาชนได้ให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะนำมาพิจารณาต่อไป

นอกจากนี้ คณะกรรมการจะมีการสรุปเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อเผยแพร่สร้างความเข้าใจกับประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ต่อไป

ประธานกรรมการสอบถามว่า ในการรับฟังความคิดเห็นจะมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร ให้ผู้ที่สนใจได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่องค์กรที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นไปศึกษา ก่อน ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเสร็จแล้ว เป็นต้น

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ชี้แจงว่า อาจต้องเผยแพร่เอกสารดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ แต่ทั้งนี้หากผู้ที่สนใจมาร่วมประชุมก็จะได้รับเป็นเอกสาร ส่วนกรณีพรรคการเมืองอาจจะแนบเอกสารดังกล่าวไปพร้อมกับหนังสือเชิญ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในการรับฟังความคิดเห็นโดยใช้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขององค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ควรรับฟังความคิดเห็นเพียงครั้งเดียว เพราะการรับฟังความคิดเห็นหลายครั้งอาจทำให้เกิดความไม่พอใจได้ หากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้ นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นๆ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรมีการรับฟังความคิดเห็นก่อนที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะเริ่มจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แต่ทั้งนี้จะต้องทำความเข้าใจกับผู้เสนอความเห็นหรือผู้เข้าร่วมประชุมล่วงหน้าว่า ข้อมูลที่ได้รับจากทุกภาคส่วนจะเป็นเพียงข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเท่านั้น ซึ่งการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องคำนึงถึงหลักการและกฎเกณฑ์ที่กำหนดในร่างรัฐธรรมนูญเป็นหลัก

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้เผยแพร่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขององค์กรที่เกี่ยวข้อง อาจสร้างความเข้าใจผิดได้ จึงควรให้องค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เผยแพร่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นๆ เอง นอกจากนี้ ไม่ควรจำกัดว่าต้องรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ควรเปิดรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากทุกภาคส่วน

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุที่ใช้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขององค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ก็เพื่อให้มีฐานในการพิจารณา

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้น ในเบื้องต้นควรจัดทำโพล ในประเด็นสำคัญที่มีการกล่าวถึงในปัจจุบัน เช่น ควรมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือไม่ หรือควรให้กระทรวงมหาดไทยจัดการเลือกตั้งหรือไม่ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการจัดทำโพลเกี่ยวกับพรรคการเมืองอาจมีการตั้งคำถามว่า ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่ที่จะปฏิรูปพรรคการเมืองให้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง หรือประชาชนสมัครใจที่จะสมทบทุนให้พรรคการเมืองเป็นเงินจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มากหนึ่งครั้งต่อปีหรือไม่ เช่น ๑๐๐ บาท ต่อคนต่อปี หรือเงินสมทบที่รัฐบาลจะจ่ายให้พรรคการเมืองควรจ่ายเท่าจำนวนสมาชิกของพรรคการเมืองหรือไม่ หรือในการบริจาคเงินหากเกินกว่าที่กำหนดต่อคนต่อปีสามารถบริจาคได้ แต่ต้องไม่เกินร้อยละเท่าใดของการเสียภาษีเงินได้ของบุคคลนั้น ๆ โดยการบริจาคดังกล่าวสามารถนำมาหักภาษีได้ เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดทำโพลไม่ควรทำในนามของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมีความแตกต่างจากการทำโพลเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ โดยเป็นคำถามที่เป็นแนวความคิดใหม่ แต่หากเป็นคำถามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการจะถามประชาชนโดยตรงจึงจะทำโพลในนามของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ควรมีทั้งการเผยแพร่ข้อดีในรัฐธรรมนูญ การอธิบายรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง และการรับฟังความคิดเห็น ดังนั้น จึงควรตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดรับประเด็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากฝ่ายต่าง ๆ ควรมีการกำหนดระยะเวลาไว้หรือไม่ และเห็นด้วยว่าคณะกรรมการควรใช้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขององค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นฐานเพื่อให้ผู้ที่สนใจและต้องการแสดงความคิดเห็นมีฐานในการพิจารณาที่ตรงกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบกรจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญสรุปได้เป็นสองแนวทาง คือ แนวทางที่หนึ่ง เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนผ่านการประกาศให้ทราบเป็นการทั่วกันโดยไม่ต้องมีหนังสือเชิญ โดยส่งข้อเสนอแนะมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้โดยตรงในทุกเรื่องและทุกประเด็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แต่เรื่องดังกล่าวนั้นต้องอยู่ภายในกรอบของรัฐธรรมนูญ และแนวทางที่สอง เมื่อรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากองค์กรที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะกรรมการจะจัดให้มีการสัมมนาปลายเปิดโดยเชิญทุกภาคส่วนที่สนใจเข้าร่วมการสัมมนา ส่วนการส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขององค์กรต่างๆ ให้พรรคการเมืองนั้น เนื่องจากพรรคการเมืองมีเป็นจำนวนมากจึงอาจจัดส่งเฉพาะพรรคการเมืองที่มีความสนใจเท่านั้น ส่วนพรรคการเมืองอื่นๆ อาจหาดาวนโพลได้จากเว็บไซต์ ทั้งนี้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์หากยังสามารถดำเนินการต่อไปได้ จะเป็นผลดีต่อการสร้างความเข้าใจเรื่องรัฐธรรมนูญให้กับประชาชนได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นสื่อที่มีอิทธิพลและเข้าถึงประชาชนได้มาก

นายชาติชาย ฌ เชียงใหม่ กรรมการ ชี้แจงว่า สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง NBT กรมประชาสัมพันธ์ได้ให้เวลาในการออกอากาศแก่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทุกวันจันทร์ในรายการจุดเปลี่ยนประเทศไทย เพื่อชี้แจงประเด็นต่างๆ ของร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติ ในประเด็นที่มีความจำเป็นต่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาในการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีระยะเวลาทั้งสิ้นแปดเดือน โดยจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จหลังจากรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสี่เดือนนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ดังนั้น การเปิดช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ควรกำหนดเป็นสองช่วง กล่าวคือ ช่วงที่หนึ่งระยะเวลาสี่เดือนแรก ควรประชาสัมพันธ์ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งก่อน โดยแบ่ง

ระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ออกเป็นสองระยะ คือ ระยะแรกคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญร่างแรกให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน โดยเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็น หลังจากนั้นจึงรวบรวมความคิดเห็นเพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไป สำหรับช่วงที่สองซึ่งเหลือระยะเวลาอีกสี่เดือนนั้น จะเป็นการประชาสัมพันธ์ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอื่นอีกหกฉบับ ซึ่งจะเริ่มดำเนินการหลังจากพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งสี่ฉบับ เสร็จแล้ว

- การประชาสัมพันธ์และการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น จะดำเนินการในรูปแบบของการจัดสัมมนาโดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานที่เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งสี่ฉบับ เป็นผู้ชี้แจง ส่วนคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่ชี้แจงในภาพรวมของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับ เพื่อให้สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญ จากนั้นจะรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการจัดสัมมนาดังกล่าวไว้เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ สำหรับสถานที่ในการจัดเวทีสัมมนา รับฟังความคิดเห็นนั้น นอกจากจัดในกรุงเทพมหานครแล้ว ควรจัดเวทีในต่างจังหวัดด้วย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

- ในการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรกำหนดประเด็นให้ชัดเจนในการรับฟังความคิดเห็น เพื่อจะได้สะดวกต่อการนำผลของการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา

- ควรมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับความคืบหน้าในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ในช่วงแรกจะมีการเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหลังจากที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากองค์กรอิสระแล้ว จากนั้นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดเวทีสัมมนาในลักษณะที่เป็นการเปิดกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งสี่ฉบับ โดยเปิดโอกาสให้องค์กรหรือประชาชนที่สนใจสามารถเข้าร่วมการจัดสัมมนาดังกล่าวได้ เพื่อนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นอีกหกฉบับนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดควรจัดให้มีการสัมมนารับฟังความคิดเห็น โดยพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมเป็นรายฉบับไป

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การขอให้องค์กรอิสระส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้น ควรกำหนดให้องค์กรอิสระจัดส่งกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ๆ มาด้วย เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ให้เป็นไปอย่างครบถ้วนและรอบด้าน

- ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับควรกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการได้มาของผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการองค์กรอิสระ เพื่อป้องกันมิให้มีการต่อรองผลประโยชน์ เพื่อให้ตนได้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการองค์กรอิสระต่างๆ ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาประธานกรรมการองค์กรอิสระต่างๆ มีอำนาจในการดูแลงบประมาณ และบุคลากรซึ่งเป็นข้าราชการประจำภายในองค์กรอิสระนั้นๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานกรรมการองค์กรอิสระ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในเบื้องต้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องมีการบัญญัติรายละเอียดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับ ซึ่งในทางปฏิบัติหัวหน้าสำนักงานขององค์กรอิสระจะอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของประธานกรรมการองค์กรอิสระ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องมีการบัญญัติหลักการดังต่อไปนี้ไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าต้องทำโดยมติของคณะกรรมการในแต่ละองค์กรอิสระเท่านั้น

๑. การแต่งตั้งเลขาธิการ และการเลื่อนเงินเดือน
๒. การแต่งตั้งข้าราชการระดับสูง
๓. การออกกฎ และระเบียบต่างๆ ที่ใช้บังคับภายในหน่วยงาน

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่า เมื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่พิจารณาเสร็จแล้วไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรมีกรรมการซึ่งทำหน้าที่ในการติดตามการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับเป็นไปตามเจตนารมณ์ของร่างรัฐธรรมนูญนี้

นายเชษฐา โทณะวณิก ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวถึงประเด็นการให้มีคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งว่า เป็นแนวคิดที่มาจากร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ศาสตราจารย์วรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมาธิการ ซึ่งได้มีการแยกผู้ควบคุมการเลือกตั้งกับผู้จัดการเลือกตั้งออกจากกัน กล่าวคือผู้ควบคุมการเลือกตั้ง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง สำหรับการจัดการเลือกตั้งนั้นให้อำนาจคณะกรรมการเลือกตั้งในการไปตั้งหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง โดยไม่ได้รับบงการให้ตั้งหน่วยงานใด ซึ่งเป็นการบัญญัติในลักษณะที่ให้ความอิสระแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการแต่งตั้งผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง การให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมการเลือกตั้งและให้อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งนั้น มิได้บังคับว่าจะต้องแต่งตั้งให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งเสมอไป ซึ่งหากนำหลักการดังกล่าวมาใช้ เมื่อมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับจัดการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมเกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้ควบคุมการเลือกตั้งก็จะสามารถตรวจสอบอย่างเป็นกลางได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากตนมิได้เป็นผู้จัดการเลือกตั้งเอง ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมิได้เป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งโดยตรงแต่ได้มอบหมายและแต่งตั้งให้หน่วยงานราชการภายในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งในแต่ละหน่วยเลือกตั้ง จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งขึ้นเสียตั้งแต่เริ่มแรก

สำหรับประเด็นการให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งนั้น ในอดีตจะมีประเด็นปัญหาการถูกแทรกแซงโดยฝ่ายบริหารในการจัดการเลือกตั้ง ดังนั้น หากนำหลักการที่ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้ควบคุมการเลือกตั้ง และมีผู้จัดการเลือกตั้ง โดยถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นคนกลางที่คอยดูแลควบคุมการจัดการเลือกตั้งและตรวจสอบให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะช่วยแก้ไขปัญหาการแทรกแซงของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การจัดการเลือกตั้งในระดับชาตินั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งขึ้น ประกอบด้วยคณะกรรมการประจำเขตเลือกตั้งจำนวนห้าคน และผู้อำนวยการประจำเขตเลือกตั้งจำนวนหนึ่งคน ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้ง ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น มีหน้าที่ในการดูแลภาพรวมเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งทั้งจังหวัด ประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวนห้าคน ดังนั้น ผู้ที่เป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง คือ คณะกรรมการประจำ

เขตเลือกตั้งซึ่งมีอำนาจในการตั้งคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่คณะกรรมการเลือกตั้งมีบุคลากรไม่เพียงพอในการจัดการเลือกตั้ง จึงเป็นที่มาในการตั้งคณะกรรมการประจำเขตเลือกตั้งและคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะแต่งตั้งจากข้าราชการของหน่วยงานภายในจังหวัดนั้นๆ รวมไปถึงภาคเอกชน เข้ามาเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในกรณีที่การจัดการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้มีการทุจริตเกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะเป็นผู้ตรวจสอบว่ามีการทุจริตเกิดขึ้นจริงหรือไม่ หากมีมูลว่า มีการทุจริตการเลือกตั้งเกิดขึ้นก็จะส่งสำนวนมายังคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจึงเป็นตัวแปรสำคัญในคดีเลือกตั้ง ซึ่งวิธีแก้ไขปัญหานี้อาจทำได้โดยเมื่อถึงคราวจัดการเลือกตั้งก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตั้งขึ้นจับสลากว่าตนจะต้องไปควบคุมการจัดการเลือกตั้ง ณ จังหวัดใด ซึ่งอาจจะเป็นวิธีที่จะป้องกันการแทรกแซงการทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ องค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้นจะต้องมาจากบุคคลภายในจังหวัดนั้น ดังนั้น หากจะให้มีการปรับเปลี่ยนในการควบคุมการจัดการเลือกตั้งไปประจำจังหวัดอื่นก็จะต้องมีการแก้ไขในประเด็นดังกล่าวด้วย

- ในกรณีที่ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีความขัดแย้งกับความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรมีกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

- กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองบางพรรคนั้น เป็นผลมาจากการสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตรวจสอบพบหลักฐานว่ามีการแจกเงินให้กับประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งนำไปสู่การให้ใบแดงหรือการเพิกถอนสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าว ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าวซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๒๓๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

- กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เสนอพยานหลักฐานหลายอย่างต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะรับฟังพยานหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สอบสวนคดีดังกล่าวมากกว่าพยานหลักฐานอื่นในสำนวน

- อดีตหัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ยุบพรรคได้ให้ข้อมูลในกรณีดังกล่าวว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่สอบสวนคดีมีความเห็นไม่ฟ้องคดีและเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาพิจารณา และคณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าคดีดังกล่าวไม่มีมูล แต่ที่ปรึกษากฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นว่าคดีมีมูล จึงทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา จากกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนกลางขาดความเชื่อมโยงในการทำงานร่วมกัน

- กรณีการยุบพรรคการเมืองดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดอย่างชัดเจน ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่สามารถวินิจฉัยให้ขัดแย้งต่อกฎหมายได้ ส่วนกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยให้การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งบางเขตเป็นโมฆะ เนื่องจากมีการหั่นคูหาเลือกตั้งออกด้านนอกนั้น เห็นว่ากรณีดังกล่าวไม่ควรนำมาเป็นประเด็นปัญหาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นการกระทำของสื่อมวลชนที่ใช้กลอุบายบันทึกภาพระยะไกลเพื่อบันทึกภาพในขณะที่ประชาชนลงคะแนน ทำให้การลงคะแนนเลือกตั้งไม่เป็น

ความลับ และในการเลือกตั้งของต่างประเทศก็มีการจัดการเลือกตั้งโดยห็นคูหาลงคะแนนออกด้านนอกเช่นกัน

- ศาลของประเทศเยอรมันเคยมีคำวินิจฉัยว่าการลงคะแนนเลือกตั้งผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากเครื่องอิเล็กทรอนิกส์จะบันทึกการลงคะแนนไว้และทำให้การลงคะแนนไม่เป็นความลับ

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐสภาจะใช้วิธีการลงคะแนนลับในการลงมติเรื่องที่สำคัญ แต่วิธีการลงคะแนนลับดังกล่าวอาจไม่เป็นความลับและสามารถตรวจสอบถึงตัวบุคคลที่ลงคะแนนได้ กรณีของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการตรวจหาแนวทางที่จะทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้คล่องตัวมากขึ้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การจัดการเลือกตั้งแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งกระบวนการจัดการเลือกตั้ง และส่วนที่สองการบังคับใช้กฎหมายในการเลือกตั้ง ที่ผ่านมาคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างเรียบร้อย แต่การบังคับใช้กฎหมายในการเลือกตั้งยังมีปัญหา เนื่องจากตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ร่วมจัดการเลือกตั้งไม่ดำเนินการบังคับใช้ตามกฎหมายอย่างจริงจัง จึงตรวจหาแนวทางที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงตรงแล้ว สามารถกำหนดไว้ในกฎหมายให้มีการลงโทษตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เพิกเฉยต่อการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดกฎหมายได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือมีพฤติการณ์ซ้อสิทธิขายเสียงจะต้องได้รับโทษตามกฎหมายอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัตินั้นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งเคยมีผู้เสนอแนะว่าควรให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเช่นเดียวกับตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ แต่ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในลักษณะดังกล่าวเนื่องจากอาจเป็นการให้อำนาจที่มากเกินไป

- องค์กรที่จัดการเลือกตั้งของต่างประเทศไม่มีอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเรื่องการให้ใบแดงหรือการเพิกถอนสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้ง หากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการเพิกถอนสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้ง อาจไม่เหมาะสม

ประธานกรรมการกล่าวว่า สามารถกำหนดให้มีคณะผู้พิจารณาสำนวนคดีเบื้องต้นก่อนเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาได้ และให้มีอัยการหรือผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการตรวจสอบสำนวนคดีของคณะผู้พิจารณาสำนวนคดีเบื้องต้นด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ปัจจุบันคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคณะอนุกรรมการที่ประกอบด้วยผู้ทรงวุฒิซึ่งเป็นอิสระทำหน้าที่พิจารณาตรวจสอบเรื่องต่างๆ ก่อนเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาอยู่แล้ว นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหลายแห่งสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและช่วยเหลือการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนกลางได้เป็นอย่างดี

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะอนุกรรมการอาจไม่สามารถตรวจสอบเรื่องต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้ แต่คณะผู้พิจารณาสำนวนคดีเบื้องต้นดังกล่าวจะมีอำนาจในเดินทางไปตรวจสอบการเลือกตั้งในพื้นที่ต่างๆ ได้ ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ ควรสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ว่ามีปัญหาในการจัดการเลือกตั้งในพื้นที่หรือไม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในการจัดการออกเสียงประชามติที่ผ่านมา คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการนับคะแนนซึ่งใช้วิธีการนับคะแนนโดยเจ้าหน้าที่จำนวน ๓ - ๔ คนเท่านั้น ส่วนกระบวนการในการจัดการเลือกตั้งที่ดี จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดการเลือกตั้งด้วย และควรมีกลไกที่ทำให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนับคะแนนเหมือนกับการจัดการเลือกตั้งของประเทศอินโดนีเซียที่มีประชาชนเข้าไปตรวจสอบการนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง

- จากการที่เคยไปสังเกตการณ์การนับคะแนนเลือกตั้งนั้น พบเห็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งประกาศผลคะแนนไม่ตรงกับบัตรลงคะแนน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ประชาชนที่เข้าไปสังเกตการณ์การนับคะแนนการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งมีจำนวนน้อย จึงควรเปิดรับสมัครอาสาสมัครหรือนักศึกษาให้เข้าไปตรวจสอบการนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้ง โดยให้อาสาสมัครหรือนักศึกษาสามารถใช้โทรศัพท์บันทึกภาพเคลื่อนไหวในการนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้งได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เคยมีการใช้วิธีการให้อาสาสมัครเข้าไปบันทึกภาพเคลื่อนไหวในการชุมนุมต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการชุมนุม ทำให้การชุมนุมเป็นไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งในกฎหมายที่เกี่ยวข้องอาจจะกำหนดให้สามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหวในการนับคะแนนเลือกตั้งได้ด้วย

- จากการเข้าไปสังเกตการณ์การนับคะแนนการออกเสียงประชามติที่ผ่านมา พบว่ารูปแบบการนับคะแนนของหน่วยลงคะแนนแต่ละหน่วยแตกต่างกัน

- เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยลงคะแนนแต่ละหน่วยไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องคัดเลือกและฝึกอบรมวิธีการนับคะแนนที่ถูกต้องและเป็นรูปแบบเดียวกันให้กับเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ส่วนการให้อาสาสมัครเข้าไปบันทึกภาพเคลื่อนไหวของการนับคะแนนการเลือกตั้งนั้น จะใช้งบประมาณไม่มากและสามารถกำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า โทรศัพท์อาจไม่สามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหวที่มีระยะเวลานานได้ และควรคำนึงถึงหน่วยความจำของโทรศัพท์ด้วย

- สามารถใช้กล้องวงจรปิดบันทึกภาพเคลื่อนไหวในการนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้งได้ เนื่องจากกล้องวงจรปิดจะสามารถบันทึกการนับคะแนนได้เป็นระยะเวลานาน

- การให้นักศึกษาหรืออาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งเป็นประโยชน์ เนื่องจากในอดีตมีการณรงค์ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองเช่นกัน หากหน่วยงานราชการผลักดันในเรื่องดังกล่าวจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเลือกตั้งมากขึ้น ส่วนเรื่องการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น เคยมีผู้ทำงานวิจัยในเรื่องดังกล่าวโดยมีข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในแต่ละจังหวัดใช้วิธีการจับสลากเพื่อไปทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งในจังหวัดที่ตนเองจับสลากได้ ส่วนเรื่องผู้ตรวจการเลือกตั้งเป็นวิธีการเช่นเดียวกับต่างประเทศที่มีการตั้งผู้ตรวจการ

เลือกตั้งมาทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลส่งให้กับองค์กรจัดการเลือกตั้งและรัฐบาลดำเนินการต่อไป และสามารถนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการเลือกตั้งในประเทศไทยได้

- คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจไม่สามารถดูแลการเลือกตั้งทั่วประเทศอย่างทั่วถึง หากใช้กลไกเหมือนกับต่างประเทศ อาทิ การตั้งศาลประจำหมู่บ้านเพื่อตัดสินในบางเรื่อง อาจจะทำให้การจัดการเลือกตั้งเกิดความไม่เป็นธรรมมากขึ้น

- กฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้งอยู่แล้ว แต่กระบวนการจัดการเลือกตั้งยังมีปัญหาในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย สำหรับการแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงนั้น จะต้องใช้วิธีการแก้ไขปัญหาที่มีความรวดเร็วจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

- ควรกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่า หากประธานกรรมการการเลือกตั้งลาออกให้ถือว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติกำหนดไว้ชัดเจนว่า เมื่อประธานกรรมการขององค์กรอิสระลาออกแล้ว ให้ถือว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการองค์กรอิสระด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เมื่อร่างรัฐธรรมนูญผ่านการลงประชามติแล้ว ทุกองค์กรมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามร่างรัฐธรรมนูญนี้ แต่ยังมีอีกหลายองค์กรที่ยังไม่ปรับเปลี่ยนองค์กรให้สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญนี้

- เรื่องการสรรหากรรมการขององค์กรอิสระนั้น ควรให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่สมัครเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการในองค์กรอิสระจากการแสดงวิสัยทัศน์ และให้คณะกรรมการสรรหาเป็นผู้กำหนดว่าผู้เข้ารับการสรรหาคนใดเหมาะสมที่จะเป็นประธานกรรมการหรือผู้นำขององค์กรอิสระนั้น ๆ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรอิสระคัดเลือกประธานกรรมการโดยใช้วิธีการคัดเลือกกันเอง แต่ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญสามารถกำหนดวิธีการคัดเลือกกันเองที่มีประสิทธิภาพซึ่งอาจใช้วิธีการจับสลากก็ได้

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสี่ฉบับ เป็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องเร่งพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และก่อนเริ่มพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะต้องมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน ประธานกรรมการจึงมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหนังสือไปถึง คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งสี่ฉบับมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญภายในสิ้นเดือนกันยายน ๒๕๕๙ นี้

สำหรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอื่นอีกหกฉบับ นั้น ให้มีหนังสือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญภายในสิ้นเดือนตุลาคม ๒๕๕๙

๔.๒ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ประกอบด้วย

๑. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายจรูญ สิงห์เสนา	อนุกรรมการ
๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	อนุกรรมการ
๔. นายภัทร คำพิทักษ์	อนุกรรมการ
๕. พลตรี วีระ โรจนนาค	อนุกรรมการ
๖. นายศุภชัย ยาวะประภาส	อนุกรรมการ
๗. นางจงเดือน สุทธิรัตน์	อนุกรรมการ
๘. นางนันทวัน อำไพวร	อนุกรรมการ
๙. นางบุณยริกา ชุณหะนันท์	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวสุวรรณี ว่างานต์	อนุกรรมการ
๑๑. นางสาวโสมอุษา บุรณะเหตุ	อนุกรรมการ
๑๒. นายธีรวัฒน์ วงศาสุวรรณ	อนุกรรมการและเลขานุการ

โดยให้คณะอนุกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการสำรวจ รวบรวม และประมวลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๒. พิจารณากำหนดกลยุทธ์ และดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ประชาชนทราบ และมีความเข้าใจในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย

๔.๓ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

๑. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายศุภชัย ยาวะประภาส	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอุดม รัฐอมฤต	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นางกฤษณา สุมาวงศ์	อนุกรรมการ
๕. นางจรี วิจิตรวาทการ	อนุกรรมการ
๖. นายเจียรชัย ณ นคร	อนุกรรมการ
๗. นายภัทร คำพิทักษ์	อนุกรรมการ
๘. พลตรี วีระ โรจนนาค	อนุกรรมการ
๙. นายเจษฎ์ โทณะวณิก	อนุกรรมการ
๑๐. พลเอก นคร สุขประเสริฐ	อนุกรรมการ
๑๑. นายมานิตย์ จุมปา	อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวปานทิพย์ พฤกษาชลวิทย์	อนุกรรมการ
๑๓. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง	อนุกรรมการ
๑๔. นายเลิศพร อุดมพงษ์	อนุกรรมการ
๑๕. นางสาววรัญญา ทศนีสรีวงศ์	อนุกรรมการ
๑๖. นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์	อนุกรรมการ

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ
กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๔๐ นาฬิกา

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์